

GASTVRIJ WATERLAND VAN FRIESLAND

VVV WATERLAND VAN FRIESLAND

EEN JAAR ROND DUURZAAM RECREËREN
DOOR TE SPREIDEN IN TIJD EN RUIMTE

CONCEPT

VOORWOORD

Het spreiden van toerisme in tijd en ruimte is een belangrijk thema. Landelijk, maar zeker ook provinciaal. Zowel de provincie als de gemeenten De Fryske Marren en Súdwest-Fryslân onderkennen dit. Volgens de prognoses van het NBTC zet de enkele jaren geleden ingezette groei van het toerisme dusdanig door dat het aantal toeristen toeneemt van 18 miljoen in 2017 naar 30 miljoen in 2030. Naar verwachting doet de coronacrisis daar nauwelijks afbreuk aan. Als onze provincie hierin gelijke tred houdt, hebben we het over een jaarlijkse groei van zo'n 5%.

Spreiding in ruimte, en over de seizoenen, is noodzakelijk om deze groei in goede banen te leiden. Maar ook om de natuur te ontzien en de overlast in drukke centra, zoals Lemmer en Hindeloopen, te voorkomen. Niet minder belangrijk is dat seizoensverlenging de gastvrijheidssector in onze regio minder kwetsbaar en minder afhankelijk maakt van de zomermaanden én het weer. Bovendien dragen een jaar rond activiteiten en reuring bij aan de aantrekkelijkheid van Nationaal Landschap Zuidwest Friesland. Ook voor de eigen bevolking.

Als VVV Waterland van Friesland maken we ons dan ook hard voor seizoensverlenging. Niet alleen omdat de markt erom vraagt en omdat het bedrijfseconomisch een must is. Seizoensverlenging zorgt er ook voor dat bezoekers en inwoners zich het jaar rond welkom voelen in onze regio. Dat ze buiten het seizoen niet langer voor gesloten deuren staan en goed geïnformeerd worden. Dat ze ook dan kunnen wandelen, fietsen en varen omdat de verhuur geopend is, pontjes varen en ze onderweg terecht kunnen voor een hapje, drankje en sanitaire stop. Dat is waar we als regio, die ruim een kwart van alle bezoekers aan onze provincie ontvangt, om bekend willen staan.

Het verheugt ons dan ook dat we van de provincie de gelegenheid krijgen deze verkenning naar de mogelijkheden voor seizoensverlenging uit te voeren. Een opdracht waarvoor we een enquête hielden onder onze 752 leden. Waarvoor we in gesprek gingen met ondernemers en stakeholders als de Marrekrite, Merk Fryslân en beide gemeenten. Bovendien inventariseerden we de wensen en behoeften van toeristen en keken we naar het bestaande 'winterproof' aanbod. Met de opbrengst van deze verkenning 'Gastvrij Waterland van Friesland' geven we een belangrijke aanzet tot de noodzakelijke seizoensverlenging. Met de voorgestelde pilot Wintervaren willen we komend jaar al ervaring opdoen die ook elders in onze waterrijke provincie van pas zal komen.

Met een aantal praktische voorstellen, gebruikmakend en verbindend van wat er al is en nieuwe 'wintercontent', zorgen we voor een sneeuwbaaleffect. Met als insteek er samen met ondernemers in de gastvrijheidssector en betrokken stakeholders de komende jaren een vervolg aan te geven. Samen het jaar rond duurzaam recreëren, ligt in het verschiep. Voor toerist en inwoners van Waterland van Friesland. Laten we er werk van maken.

Floriaan Zwart,
Directeur VVV Waterland van Friesland

EEN JAAR ROND DUURZAAM RECREËREN DOOR TE SPREIDEN IN TIJD EN RUIMTE

INHOUD

1/ INLEIDING	6
2/ 'GASTVRIJ WATERLAND VAN FRIESLAND'	8
3/ SEIZOENSVERLENGING	10
4/ VOLGENDE STAP	16
5/ GASTVRIJ, DE DEUREN OPEN	20

Vanuit een versnipperd landschap zonder marketinginspanningen is VVV Waterland van Friesland (2019) uitgegroeid tot de verbinder van toeristisch Zuidwest Friesland. Met één naam, één visuele identiteit en één marketingboodschap draagt de ruim 730 leden tellende organisatie bij aan een duurzame, toeristisch-recreatieve ontwikkeling van de regio. Met als kerntaken: 'Verbinden', 'Informereren', 'Vermarkten' en 'Vergroten Gastvrijheid'.

1/ INLEIDING

Goud in handen

36% water en 64% land
/// 25 stranden /// ruim
45 natuurgebieden /// 841
kilometer aan fietsknooppunten
van vijfsterrenkwaliteit /// 1.035
kilometer aan wandelroutes
/// 20 kilometer aan gratis
aanmeerplaatsen /// 57 veilige
MarBoei-ankerplaatsen /// 127
historische kerken /// 1 van de
10 Nationale Landschappen
van Nederland /// 133 dorpen
/// 7 unieke steden /// 1.021
Rijksmonumenten /// 29
musea en bezoekerscentra
/// netwerk van vaarwegen,
Friese meren, brekken en poelen
/// 46 historische molens
en 26 klokkenstoelen /// 2
UNESCO Werelderfgoederen:
Ir. D.F. Woudagemaal en de
Waddenzee.

Met gepaste trots presenteerde VVV Waterland van Friesland in 2020 'Koersdocument richting 2025' met als ondertitel 'Op koers naar een duurzame bestemming'. Het resultaat van twee jaar hard werken en samenwerking tussen beide gemeenten, de lokale promotie- en ondernemersverenigingen, de culturele instellingen en niet in de laatste plaats de vele ondernemers in de voor deze regio zo belangrijke gastvrijheidssector.

Genoemd koersdocument schetst de visie van betrokkenen op de toeristisch-recreatieve ontwikkeling van Zuidwest Friesland. Met als vertrekpunt dat de, na de Waddeneilanden, meest aansprekende toeristische Friese regio goud in handen heeft.

In balans

De opgave voor de komende jaren is dat goud optimaal te benutten en gelijktijdig zwaktes en bedreigingen - want ook die zijn er bijvoorbeeld in de vorm van het weersgevoelige aanbod én het toenemend verwachtingspatroon van bezoekers - weg te nemen.

Bij het ontwikkelen van de beoogde duurzame bestemming zoeken we de juiste balans tussen de beleving van toeristen, de kwaliteit van de leefomgeving en de kansen voor ondernemers. Daarmee sluiten we aan op het provinciale beleid dat inzet op slimme groei (zie kader) van de gastvrijheidssector. Een sector die goed is voor ruim 21.000 banen en de potentie heeft om, na de gezondheidszorg, handel- en reparatiesector en zakelijke dienstverlening, uit te groeien tot de top-4 sector in Fryslân.

De provincie zet de komende jaren niet zonder reden in op structuurversterking met zeven opgaven, waaronder spreiding van toerisme over de provincie en de seizoenen, het stimuleren van waterrecreatie, kwaliteitsverbetering van

BELANGRIJKE SECTOR

Het belang van de gastvrijheidssector is groot. Het vergroot de kwaliteit van leven. Dat ondervinden we helemaal in tijden van een pandemie. Het maakt mensen gezonder en gelukkiger. Het verbindt individuen en groepen. Het draagt bij aan het succes van vele sectoren en aan het vestigingsklimaat. Ondernemers scheppen banen in plattelandsregio's. Toeristen en recreanten dragen bij aan de instandhouding van winkels en voorzieningen.

logiesaccommodaties, het verbinden en verrijken van fiets-, wandel en vaarroutes én het realiseren van toekomstbestendige banen in een sector die overwegend seizoenswerk biedt en mede daardoor beperkte carrièrekansen.

Stuk voor stuk maatregelen die aansluiten bij de visie en strategie van VVV Waterland van Friesland op weg naar een duurzame bestemming in 2025.

Troeven, kansen, zwaktes en bedreigingen

Sterke en onderscheidende troeven van Waterland van Friesland zijn de aanwezigheid van de Friese meren, de ligging aan het IJsselmeer, zeven van de elf Friese steden, talrijke monumenten en een vijfsterrennetwerk aan fiets-, vaar- en wandelroutes. Dit alles gecombineerd met de rust en ruimte van het polderlandschap met verstilde dorpen en het glooiende en bosrijke karakter van Gaasterland.

Zwaktes zijn onder meer het ontbreken van toeristische clusters, de achterstand op het gebied van beleving, sfeer en diversiteit bij horeca- en logiesaccommodaties, het korte seizoen en het overwegend weersgevoelige aanbod van activiteiten.

Als kansen zien we de groei van vooral het inkomend toerisme en de populariteit van het natuur- en cultuurtoerisme, het wandelen, fietsen en varen én meer dan ooit - en mede 'dankzij' corona - het genieten van rust, ruimte en recreëren in de natuur.

SLIMME GROEI

Het toerisme groeit - met onderbreking van coronajaar 2020 - jaarlijks zo'n 5%. Naar verwachting zet deze groei komend decennium door. Om daarop te anticiperen, zetten Friese overheden en systeemorganisaties in op slimme groei. Door spreiding van het toerisme over de provincie en de seizoenen. Door het stimuleren van investeringen in voorzieningenniveau, gastvrijheid, data, netwerken en waterrecreatie. Maar ook door bezoekers te trekken die minder tijd- en plaatsgebonden zijn. Die gaan voor rust, ruimte, authenticiteit, natuur, cultuur, avontuur en beleving. Het type toerist dat ook in Waterland van Friesland aan zijn/haar trekken kan komen. Stimulans is ook dat het NBTC een landelijk spreidingsbeleid voert. Bijvoorbeeld met verhaallijnen, waarvan de Waterlandlijn onder meer De Nieuwe Afsluitdijk, Sneek en het Ir. D.F. Woudagemaal in de picture zet.

Bedreigend zijn het stijgend verwachtingspatroon van gasten, de toenemende concurrentie en de gevolgen van corona m.b.t. de continuïteit en investeringsmogelijkheden van de gastvrijheidsindustrie.

Verkenning

Met deze verkenning concentreren we ons op een belangrijk speerpunt uit het Koersdocument: seizoensverlenging in combinatie met gastvrijheid. Meer specifiek gaan we in op de kansen en mogelijkheden die het ondernemers, culturele instellingen, bezoekers en inwoners biedt. Anders gezegd: hoe dat bijdraagt aan de structuurversterking van de Friese gastvrijheidssector en het welzijn van de inwoners.

In de komende hoofdstukken gaan we in op het belang en de noodzaak van seizoensverlenging. Vervolgens brengen

we de, door betrokken ondernemers en stakeholders aangedragen, kansen in kaart en geven we aan wat er nodig is voor een pilot Wintervaren. Verder tonen we de mogelijkheden om water, natuur en cultuur en stad en platteland in het winterseizoen (beter) te verbinden. Daarbij moeten we vooral niet vergeten dat er al veel voorhanden is! Het is ook een kwestie van een andere mindset en van kansen zien. En van (bestaande) activiteiten inventariseren, nieuwe toevoegen en deze van een 'winters jasje' en content voorzien. Om ze vervolgens adequaat te kunnen ontsluiten, vermarkten en boeken.

2/ 'GASTVRIJ WATERLAND VAN FRIESLAND'

De toeristische sector in Waterland van Friesland drijft van oudsher vooral op watersport en -recreatie. Dat maakt haar erg afhankelijk van het vaak (te) drukke zomerseizoen. Het korte seizoen en de overwegend weersgevoelige logiesproducten maken de sector kwetsbaar. Temeer daar de concurrentie toeneemt en de trend van meer korte vakanties, het jaar rond, doorzet. Het laatste vaak gecombineerd met uiteenlopende activiteiten en een voorkeur voor beleving en het nodige comfort.

Helaas is er buiten het seizoen in onze regio nog (te) weinig te doen en beleven. Het ontbreekt aan activiteiten, evenementen en gastvrijheid. Ook op en rond het water. Jachthavens sluiten de poorten. Pontjes stoppen met varen. Musea gaan dicht. Horecagelegenheden zijn beperkt open. Onze eigen VVV-locaties zijn grotendeels gesloten. Stadswandelingen worden gestaakt. Bovendien ontbreekt het aan informatie over wat er wel te doen en te beleven valt. Ook online is er wat dat betreft nog een slag te slaan, mede door het ontbreken van content die de herfst- en winterse sferen verhaalt en verbeeldt.

Zoals het nu is georganiseerd, voelen (te) weinig mensen zich geroepen onze regio buiten de vakanties te bezoeken. Een gemiste kans.

“We signaleren, zeker nu in de coronaperiode, dat er naast intensieve watersport steeds meer gefietst en gewandeld wordt. Hoe mooi zou het zijn als we dat meer en beter kunnen combineren met de watersport. Ook buiten het seizoen. Dat kan door te zorgen voor meer levendigheid en culturele activiteiten. Met name in de stadskernen, waar ze overnachten. Dat kan het hele jaar door, mits we er voor zorgen dat er voldoende open is. Ook qua musea, sanitair en horecagelegenheden. Daar moeten we ons als sector echt hard voor gaan maken en voor inzetten de komende jaren.”

Barber de Vries - Skipsmaritiem

“GASTVRIJ ZIJN BETEKENT DAT VOORZIENINGEN, OOK VOOR EIGEN INWONERS, BREED BESCHIKBAAR ZIJN.”

Seizoensverlenging is vanuit meerdere gezichtspunten interessant, zo niet noodzakelijk. Het draagt bij aan:

- De groeiende behoefte vanuit de markt, ten gevolge van onder meer vergrijzing, flexibilisering van de arbeidsmarkt, meerdere korte vakanties per jaar, toegenomen aandacht voor gezondheid en spreading van werk/vrije tijd over het jaar.
- De gastvrijheid: met informatiepunten, musea, eventlocaties, stadswandelingen en natuurexcursies, maar ook jachthavens, pontjes en bruggen die in het na- en winterseizoen toegankelijk zijn.
- Continuïteit en winstgevendheid van de bedrijfsvoering: minder afhankelijk van het hoogseizoen en vakanties, een jaar rond inkomsten en (meer) ruimte om te investeren in vernieuwing, kwaliteitsverbetering, gastvrijheid.
- Structurele werkgelegenheid: banen minder seizoensgebonden, meer mogelijkheden voor scholing en het werven/binden van medewerkers.
- Spreading in tijd en ruimte: minder druk in het hoogseizoen door het bieden van een diverser aanbod en meer mogelijkheden - ook buiten de geijkte centra - in voor-, na- en winterseizoen. Bijvoorbeeld door het programmeren van evenementen, exposities en concerten in de kleine(re) kernen.
- Werven en bedienen van nieuwdoelgroepen: toeristen, recreanten, inwoners die steeds meer/vaker kiezen voor rust, ruimte, buitenactiviteiten, cultuur, stedentrips en meer en vaak kortere vakanties. Denk daarbij ook aan combinaties van bijvoorbeeld varen, fietsen, wandelen, stadswandelingen en comfortabele arrangementen.
- Het beter benutten van in stand houden van investeringen in bijvoorbeeld infrastructuur, waaronder fiets-, wandel- en vaarroutes en paden, maar bijvoorbeeld ook het Friese Merenproject en slechtweervoorzieningen.
- Het woon-, werk- en leef- en vestigingsklimaat: het jaar rond bieden van mogelijkheden om te recreëren en van water, natuur en cultuur te genieten.
- Imago en promotie van (Zuidwest-) Friesland als ideale bestemming voor bezoekers die van water, rust, ruimte, natuur, avontuur en cultuur houden.

STIP AAN DE HORIZON

Anno 2025 is de term **seizoensverlenging** in Waterland van Friesland verleden tijd. Toeristen en inwoners recreëren het jaar rond in onze regio. Overheid, bedrijfsleven, eventorganisatoren en culturele sector hebben de handen ineengeslagen.

Het watersportseizoen is niet langer leidend als recreatieseizoen. Door het opwarmende klimaat wordt er in de late herfst en het vroege voorjaar volop gefietst, gewandeld en gevaren. Brugtijden zijn verruimd, pontjes varen zo lang er geen ijs ligt, fonteinen staan het jaar rond aan, de culturele sector heeft haar programmering verspreid over het jaar én er worden maandelijks evenementen georganiseerd.

Dit alles werd mogelijk doordat ook een groeiend aantal ondernemers en instellingen is aangehaakt. Door agenda's en openingstijden zodanig af te stemmen dat er in stad en dorp altijd iets te doen en beleven valt. VVV Waterland van Friesland is daarmee als duurzame bestemming het jaar rond interessant voor toeristen, recreanten én eigen inwoners.

3/ SEIZOENSVERLENGING

Uit de enquête en gesprekken die we afgelopen maanden hielden, blijkt dat het gros van de regionale ondernemers en stakeholders meent dat we de herfst- en wintermaanden aantrekkelijker moeten maken voor gasten en recreanten. Zowel wat activiteiten, dienstverlening, ontsluiting als promotie betreft.

Samenwerking en afstemming is daarbij, naast deelname, een vereiste (zie tabel). Dit naar voorbeeld van de Waddeneilanden waar inmiddels goed wordt samengewerkt en agenda's en events worden afgestemd. Met als resultaat: het jaar rond reuring en bezoekers.

Tabel: respons eerste enquête

Hoe kijkt u aan tegen seizoenverlenging? Selecteer wat voor u van toepassing is. Meerdere keuzes mogelijk.	
22%	Juist nu belangrijk, hier moeten we ons best voor doen!
1%	Niet belangrijk, ben ik niet van afhankelijk
9%	Niet belangrijk, wij zijn in de winter sowieso gesloten
3%	Gemeenten zouden hierin moeten investeren en faciliteren om 'iets' van dit jaar goed te maken
34%	Was belangrijk en is belangrijk, we moeten een aantrekkelijke bestemming zijn, het hele jaar door
7%	VVV waterland van Friesland moet vooral hier op focussen in de marketing. de zomer komt wel goed
6%	Ik wil hier als ondernemer ook aan bijdragen door langer open te zijn, mits er verbinding, afstemming en samenwerking is
8%	Overige (geef nadere toelichting)

Met deze verkenning doen we daartoe een eerste, belangrijke aanzet. Waarbij we bovendien aansluiten bij de volgende aanbevelingen uit het 'Vitaliteitsonderzoek logiesaccommodaties Fryslân' 2020):

- Nastreven seizoenverlenging door te verkennen of het jaar rond programmeren van activiteiten met voldoende attractiewaarde en volume haalbaar is.
- Vernippering en individueel handelen in de sector omdraaien in samen(gesteld) werken door o.a. producten, gebieden, meren, steden/dorpen te verbinden tot totaalproducten.

Seizoenverlenging en spreiding

Overall is men van mening dat de ruimschoots aanwezige natuur, cultuur, rust en ruimte de regio vele mogelijkheden tot seizoenverlenging biedt. Bijvoorbeeld door een sterke(re) focus op het aan populariteit winnende fietsen en wandelen. Als het even kan gecombineerd met varen en cultuur. De opgave dagrecreatieve netwerken - die fiets-, vaar- en wandelroutes zowel fysiek als online gaat verbinden en verrijken - gaat hieraan zeker bijdragen. Aan ons om ook hiervoor de nodige 'winterse' content te gaan verzorgen.

In het verlengde van kiezen voor groei buiten de vakantieperiodes, ligt ook de keuze voor een bijpassende doelgroep. Hierbij volgen we de koers van het NBTC en Merk Fryslân die inzetten op de komst van liefhebbers van kunst, cultuur en natuur. Fans van wandelen en fietsen én van rust en ruimte. Van bezinnen en ontdekken. Gasten die meer besteden, langer verblijven, vaker terugkomen, zich verspreiden, zelfbewust, milieubewust en minder seizoengebonden zijn.

Spreiding in ruimte, wordt (nog) niet als urgent ervaren. Verstandig is wel alvast op de verwachte, toenemende bezoekersstroom te anticiperen. Temeer daar spreiding positief bijdraagt aan de leefbaarheid en het voorzieningsniveau in de vele kleine kernen. Het motto daarbij luidt: 'Van de gebaande paden af en minder bekende plekken ontdekken'. Met als mooie voorbeelden de inmiddels regionaal ontwikkelde Verhalenroutes en landelijke NBTC-metrolijnen.

Kansrijke initiatieven

Uit de enquête, gesprekken en inventarisatie van (groten) deels bestaande mogelijkheden tot seizoenverlenging en het versterken van de gastvrijheid, werden een achttal kansrijke initiatieven opgehaald. Onderstaand passeren ze de revue, waarbij we tevens beknopt aangeven wat er nodig is om deze activiteiten succesvol in de markt te zetten.

'Wintervaren'

Er buiten het reguliere seizoen met de boot op uittrekken. Al dan niet in combinatie met het al wandelen en/of fietsend ontdekken van al het moois dat de natuur,

het landschap, de zeven steden en de vele mooie dorpen te bieden hebben. Een ideale manier van genieten van de rust, ruimte en natuurlijke en culturele rijkdom van Waterland van Friesland. In deze coronatijd ervaren we meer dan ooit hoe belangrijk - en gezond - het is om er geregeld op uit te trekken en de zinnen te verzetten.

Varen buiten het reguliere seizoen betekent dat in elk geval aan de volgende beschikbaarheid moet worden voldaan: meer luxe/verwarmde jachten, kaart- en informatiemateriaal m.b.t. passeerbare vaarroutes, geopende jachthavens, musea, horecagelegenheden, toeristische overstappunten en points of interest langs de routes. Dit geldt natuurlijk niet alleen voor gemotoriseerde waterrecreanten, maar net zo goed voor de sportieve watersporters, waaronder suppers, kayakers, zeilers en roeiers, die er buiten de vakanties op uit trekken.

Mountainbiken

Niet alleen fietsen is populair, maar zeker ook het mountainbiken. Ook hiervoor geldt dat men er vaak in familieverband - en vooral ook in vriendengroepen - een (lang) weekend op uit trekt. Weersomstandigheden spelen daarbij nauwelijks een rol.

Met name het glooiende Gaasterland leent zich bij uitstek voor deze sportieve activiteit voor jong en oud(er). Een mooi voorbeeld is het mountainbike-event dat in het vroege voorjaar op Ameland wordt georganiseerd. Dat trekt niet alleen dat weekend, maar ook andere delen van het jaar mountainbikers naar het eiland. Ook op en rond Appelscha en Beetsterzwaag, waar tracks zijn aangelegd, wordt er volop gemountainbiket.

Om het mountainbiken te faciliteren, zijn niet alleen verhuurders nodig, maar ook uitgezette en te beborden en onderhouden routes (tracks). Overigens worden de tracks veelal door de bikers zelf onderhouden.

¹ De enquête seizoenverlenging is uitgezet onder de ruim 700 leden, waarvan er zo'n 130 hebben gereageerd. Half april 2021 wordt deze enquête herhaald naar aanleiding van dit plan.

² Gesprekken met Johanna Folmer - Aquanaut Sneek, Frank van het Reve - Camping It Soal Workum, Jan IJben - Ottenhome Heeg, Jan Bles - Restaurant Omke Jan Woudsend, Wiepkje Hoekstra - Ûnder de Wol en camping de Rakken, Wiebren Buma - Cultuur Kwartier Sneek, Joke Bakker - Stichting Alde Fryske Tsjerken, Karin Hofmeijer - Merk Fryslân, Sandra en Gert Klein - Nordmann Outdoor in Heeg.

SEIZOENSVERLENGING

VERVOLG

KERKEN

Waterland van Friesland telt meer kerken dan dorpen en steden. Het opnemen en openstellen van de vaak monumentale godshuizen in fiets- en wandelroutes biedt mogelijkheden voor bezoek. In het kader van herbestemming van kerken wordt bovendien steeds meer gekeken naar een invulling met culturele en horecafuncties (o.a. in het kader van Kerkervisie Sudwest-Fryslân en door Stichting Alde Fryske Tjerken).

Winterfietsen

De doorgewinterde fietser peddelt het hele najaar en de winter door. Zeker nu de elektrische fiets in opmars is. Met (kleding)tips voor koud weer en routes met locaties waar je regelmatig even kunt opwarmen en iets kunt consumeren, is fietsen het jaar rond een feest. Liefhebbers van natuur, cultuur, culinair of lange afstanden kiezen hun favoriete route uit. Daarbij zijn veel arrangementen samen te stellen met ondernemers, musea en evenementen.

Het faciliteren van winterfietsen is redelijk eenvoudig. De routes zijn er, worden verrijkt met POI's, on- en offline ontsloten en zoveel mogelijk gecombineerd met wandel- en vaarroutes (opgave dagrecreatieve netwerken). Belangrijk is wel dat er ook in het na- en winterseizoen voldoende horecagelegenheden - en sanitaire voorzieningen - geopend zijn langs de routes. Ook dat is een kwestie van afstemmen.

Essentieel is dat we op korte termijn zorgen voor voldoende, aansprekende 'winterse' content om routes en ander promotiemateriaal van de juiste inhoud en sfeer te voorzien. Dat geldt overigens voor alle genoemde winterse activiteiten.

Sportvissen

Onze waterrijke regio leent zich bij uitstek voor sportvissen. Een tak van sport die bij jong en oud in opkomst is. Volgens Sportvisserij Fryslân verwelkomt Fryslân jaarlijks zo'n 100.000 sportvissers. Het is een

jaarrondactiviteit. Zo wordt er bijvoorbeeld in de wintermaanden driftig gevist op roofvis (snoek, snoekbaars). Veelal door te 'trollen' vanuit een boot, maar ook vanaf de waterkant. In het voorjaar tot in de nazomer wordt er voornamelijk naar karper, paling en andere zoetwatervissen gehengeld.

Sportvissers weten hun weg meestal goed te vinden, maar we kunnen het ze gemakkelijker maken door bijvoorbeeld speciaal uitgeruste vissersbootjes te verhuren en ze te informeren over gemakkelijk te trollen routes en de beste hotspots. Zowel aan het IJsselmeer als aan het binnenwater. Visgidsenkunnenons hierbij van dienst zijn.

Winterkamperen

Kamperen in de winter wordt steeds populairder. Buiten zijn is heerlijk, vooral voor mensen die in de stad wonen. In heel Nederland signaleren we een stijgende lijn, waarbij het aantal boekingen de afgelopen winterseizoenen steeg met ruim 20%. Mede dankzij de toename van het aantal mensen dat er buiten het seizoen met de camper tussenuit gaat.

Ook in Waterland van Friesland kan men 's winters kamperen, al is niet altijd duidelijk waar. VVV Waterland van Friesland heeft inmiddels enkele wintercampings geïnventariseerd en online ontsloten. Ze worden gekenmerkt door een fraaie ligging aan water of midden in de natuur.

Wintercampings zijn ideale bestemmingen voor campers, fietsers, wandelaars, kayakers en roeiers die graag buiten het seizoen op pad gaan. Om ze meer in the picture te zetten, kunnen de campings meegenomen worden in het verrijken van de fiets-, vaar- en wandelroutes in het kader van de opgave dagrecreatieve netwerken. Ook hiervoor ligt de opdracht in aantrekkelijke nazomer- en wintercontent te voorzien.

Wandelen

Vandaag de dag wandelen maar liefst 11 miljoen Nederlanders regelmatig voor hun plezier, dat is 65% van de bevolking. Een weekendje weg of langere vakantie, met inspirerende routes die 's winters gelopen kunnen worden, zal veel wandelaars verleiden ook buiten het seizoen naar Waterland van Friesland te komen. Belangrijk is dat we de routes verrijken met winterse content, de nodige POI's en adressen waar de wandelaars ook als het kouder wordt terecht kunnen voor een hapje, drankje en sanitaire stop.

Ook de stedentrips lenen zich in het na- en winterseizoen bij uitstek voor een wandeling in stad en ommelanden. Daarvoor moeten ze verder worden verrijkt met informatie en tips m.b.t. POI's, musea, een culturele agenda en horeca die ook 's winters open is. Stuk voor stuk zaken die, inclusief eerder genoemde acties, tijd, aandacht en content vragen om ze eerst digitaal te ontsluiten.

“ STADSWANDELINGEN ZIJN DE POPULAIRSTE EN BELANGRIJKSTE ACTIVITEIT VOOR BUITENLANDSE TOERISTEN IN NEDERLAND (ONDERNOMEN DOOR 54%) ”

Bron: NBTC trendrapportage

Winterzwemmen

Winterzwemmen in de natuur wordt steeds populairder. De Friese meren, kanalen en vaarten lenen zich hier bij uitstek voor. Voor je (vakantie)huis in het water springen is immers niet voor iedereen weggelegd. Een winterzwemweekend waarbij dit wel kan is voor menigeen een even avontuurlijk als gezond uitje. Na de acute schrikreactie kun je rustig even in het koude water zwemmen. De beloning komt vrij in de vorm van endorfine. Dit gelukshormoon zorgt ervoor dat je je na afloop even ontspannen als energiek voelt.

Winterzwemmen kan goed gecombineerd worden met fietstochten, wandelingen, culturele uitstapjes en bijvoorbeeld luxe dineren en wellness. Al dan niet in de vorm van (gezamenlijke) nazomer- en winterarrangementen.

Vogels spotten

Vogels spotten is booming. Overal in Waterland van Friesland vind je vogelkijkhutten. Vogelaars zijn van alle leeftijden. In Noord-Holland geeft bijvoorbeeld Elias den Otter, docent sociale wetenschappen aan de UvA en fervent vogelaar, cursussen 'Vogelen voor Beginners'.

Zuidwest Friesland, met haar vogelrijke IJsselmeerkust en veenweiden, leent zich bij uitstek voor het verwelkomen van vogelaars. Het gebied telt veel uitzichtpunten en vogelkijkhutten. Belangrijk is de meest geschikte locaties te inventariseren, van de nodige informatie te voorzien en bij voorkeur op te nemen in wandel-, fiets- en vaarroutes door het gebied.

Autoroutes

Een roadtrip maken met je eigen comfortabele auto, camperbusje of gehuurde vierwieler kan bij uitstek in Waterland van Friesland. Het jaar rond en zowel een dagje, weekend als een hele vakantie. Dat kan op eigen kompas, maar aantrekkelijker en interessanter is het om de bestaande, winterproof Verhalenroutes van Waterland van Friesland hiervoor in te zetten. Ook hiervoor geldt: de basis ligt er. Een kwestie van uitstippelen, van content voorzien en als het even kan combineren met streekarrangementen.

SEIZOENSVERLENGING

VERVOLG

Evenementen

Evenementen zijn de kers op de taart. Ook hiervoor geldt dat er zomers het nodige te doen en beleven valt in Waterland van Friesland. Denk alleen al aan de grote, jaarlijks terugkerende publiekstrekkingen 'Sneekweek', 'Skûtsjesilen' en 'Glemmer Beach'.

Zaak is om ook buiten het hoogseizoen te programmeren. Musea, theaters, podia en expositieruimten zullen hieraan moeten bijdragen met goed op elkaar afgestemde, over het laagseizoen verspreide evenementen en agenda's. Maar ook ondernemers kunnen het nodige doen. Bijvoorbeeld door samen met eventlocaties, podia en creatieven buiten het seizoen events te organiseren. De Kunstmaand en de Berenloop op Ameland, het Oerolfestival op Terschelling, Het Filmweekend op Vlieland en Explore the North en LUNA in Leeuwarden zijn hier mooie voorbeelden van.

Andere voorbeelden zijn:

- 11StedenLjocht (in ontwikkeling): drie avonden waarop het publiek kan genieten van de verhalen van de Friese Elf Steden in beeld en geluid.
- Rondreizend filmfestival (idee): een filmfestival op steeds andere (bijzondere) plekken. Betreffend dorp of stad verzorgt de programmering en uitvoering. Bijvoorbeeld het tweede weekend van oktober in Lemmer, het derde weekend in Sneek, het volgende weekend in Joure en zo verder.
- Musical de Tocht (in ontwikkeling): de musical speelt van oktober t/m maart en wordt indien succesvol een terugkerend evenement met betrokkenheid van alle elf steden.
- Uitfestival zoals afgelopen jaar in de gemeente Sudwest-Fryslân werd georganiseerd, niet alleen in Sneek, maar straks ook in de dorpen.
- Benutten 11Fountains, ook buiten het seizoen door bijvoorbeeld laten stromen en uitlichten in de winter, al dan niet gekoppeld aan een event.

Het organiseren van thematische weekenden, in samenwerking met promotieverenigingen, gemeenten en culturele organisaties, biedt ook kansen. Denk hierbij aan:

Wintervaart in Waterland:

- Dit weekend kun je in Waterland van Friesland kennismaken met de rijke scheepvaartgeschiedenis, wintervaren en wintersuppen.
- Skûtsjes hijsen de zeilen met videoprojecties.
- Glow in the dark suppen.
- Rondvaarten met warme chocomelk, dekentjes etc.
- Kennismaken met de donkerke 's nachts en de winternatuur overdag.
- Straattheater rondom skûtsjes in samenwerking met Cultuur Kwartier Sneek en het Fries Scheepvaart Museum.
- Shantykoren.

Winterfris in Waterland

- Alles rondom de thema's sport en gezondheid.
- Winterzwemmen (onder begeleiding).
- Winterwandelen en -fietsen.
- De natuur in.
- Mountainbiken.
- VVV Waterland van Friesland introduceert 10 winterfrisse routes.
- Ook gepromoot door ondernemers en aanjager van arrangementen.
- Wintereditie fietselfstedentocht (4 januari 2022), evt. combineren?
- Wintersmoothies bij de horeca.

4/ VOLGENDE STAP

De in hoofdstuk 3 geschetste kansen laten zien dat Waterland van Friesland vele mogelijkheden biedt voor een succesvolle seizoensverlenging en verhoging van het gastvrijheidsniveau. Helemaal omdat er al veel voor het oprapen ligt wanneer het zomeraanbod (deels) 'winterklaar' kan worden gemaakt. Het is dus ook een kwestie van nader inventariseren, koplopers enthousiasmeren en faciliteren, evenementenagenda's afstemmen, aanbod verbinden en adequaat ontsluiten. Online kunnen we al veel op korte termijn realiseren vanuit de basis die voor het zomerseizoen is gelegd.

Naast boekbare arrangementen, zijn ook inspiratie-arrangementen nodig voor mensen die zelf hun bezoek aan Waterland van Friesland willen samenstellen. Inspireren kan bijvoorbeeld door het aanbieden van bijzondere overnachtingen, evenementen en (natuur)excursies. Maar ook met het promoten van bijzondere restaurants, hotels en vakantiewoningen, waarin we het reguliere aanbod aan horeca- en verblijfsaccommodaties meenemen.

Onderstaande acties en plannen kunnen niet worden uitgevoerd binnen de huidige financiële mogelijkheden van VVV Waterland van Friesland. Via afzonderlijke projectaanvragen zal VVV Waterland van Friesland deze middelen proberen te verkrijgen.

"Het korte seizoen en weersgevoelige logiesproduct (varen en kamperen) zorgt in Zuidwest Friesland voor vaak krappe bedrijfsexploitaties. Door minder weersafhankelijk te worden in het toeristische product en door het seizoen te verbreden wordt Zuidwest Fryslân ook tussen september en april een gewilde regio. Dat kan door te verkennen of bij Fryslân passende jaarrond dagactiviteiten met voldoende attractiewaarde en volume haalbaar zijn. En door de Friese 11-steden als een gezamenlijke jaarrond cultuurhistorische bestemming (circuit) te positioneren en vermarkten met een jaarrond programmering van evenementen en cultureel-gebonden activiteiten voor een (inter)nationale doelgroep."

Vitaliteitsonderzoek
logiesaccommodaties Fryslân

**" WATERLAND, DE PLEK WAAR EEN TOERIST
ZICH THUIS VOELT. UNIEK, AUTHENTIEK,
VEELZIJDIG, GASTVRIJ EN GEZELLIG! DAT KUNNEN
WE MET ELKAAR NEERZETTEN. "**

Harold Visser - Kootje bij de Brug

Aanjager seizoensverlenging

Om alle informatie te verzamelen, het aanbod op te halen en de gezamenlijke acties en producten te ontwikkelen is een aanjager/verbinder nodig. Iemand die de contacten met de koplopers, ondernemers, instellingen en systeemorganisaties voor zijn/haar rekening neemt. Die de regie voert over de uitvoering en implementatie van de gezamenlijke acties en boekbare producten en arrangementen.

Hij/zij zal hierbij nauw samenwerken en afstemmen met de aanjager evenementen en de trekkers van de opgaven dagrecreatieve netwerken en waterrecreatie. Met dit initiatief haken we ook aan op de 'focus op innovatie' die genoemd wordt in het provinciale herstellepakket 'No en Moarn (II)', en vooral ook op samenwerking tussen ondernemers in de gastvrijheidssector.

Opdracht aanjager seizoensverlenging

Kansen signaleren, bestaand aanbod inventariseren en verbinden, nieuwe gezamenlijke producten/arrangementen ontwikkelen, stakeholders samen-brengen, regie voeren en ervaringen/best practices Friesland breed delen.

Looptijd en opdrachtgeverschap

De opdracht heeft een looptijd van één jaar, met als gewenste startdatum 1 mei 2021. De aanjager komt in dienst van VVV Waterland van Friesland, met als insteek hem/haar mee te laten draaien in de organisatie en langer in dienst te houden. Het laatste met het oog op de continuïteit en borging van de verrichte inspanningen.

Aanjager evenementen

VVV Waterland van Friesland is geen evenementenorganisator. Wel zien wij het belang van een goed afgestemde en dekkende winterprogrammering. We pleiten daarom voor het aantrekken van een evenementenaanjager die in samenwerking met de beide gemeenten, ondernemersverenigingen én culturele instellingen komt tot een agenda voor het hele jaar rond met een regiobrede dekking van evenementen waar zowel bezoekers als inwoners van profiteren. Belangrijk is ook het verzorgen van de fondswerving, waaronder het mogelijk benutten van het landelijke en het provinciale blockbusterfonds.

Opdracht aanjager evenementen

Bestaand aanbod inventariseren. Nieuw aanbod initiëren en - in samenhang en samenwerking met ondernemers, culturele instellingen, eventlocaties en organisatoren - van de grond tillen. Realiseren en afstemmen regiobreed evenementenprogramma, buiten het seizoen. Verzorgen fondswerving. Onderzoeken mogelijkheden om de 11Fountains in het buitenseizoen als attractie te benutten. Stakeholders samenbrengen, regie voeren en ervaringen/best practices provinciebreed delen.

Looptijd en opdrachtgeverschap

De opdracht heeft een looptijd van één jaar, met als gewenste startdatum 1 juni 2021. De opdracht wordt uitgevoerd door een in te huren, ervaren kracht. Hij/of zij wordt aangestuurd door een culturele instelling, zoals Cultuur Kwartier Sneek.

VOLGENDE STAP VERVOLG

Contentcreatie

Duidelijk is dat er veel content nodig is om het bestaande zomeraanbod, stapsgewijs, winterproof te maken. Zo is de huidige beeldbank bijvoorbeeld voor 90% gevuld met zomerse beelden. Dat geldt dus ook voor teksten en filmpjes die vooral zomergerelateerd zijn.

Het is een belangrijke voorwaarde om genoemde, te ontwikkelen producten, arrangementen en routes in het na- en winterseizoen even doelgericht als uitnodigend onder de aandacht te brengen. Ook is de content nodig voor campagnemateriaal, waarmee we het na- en winterseizoen in 'the picture' willen zetten.

In de praktijk moeten de volgende acties volgen:

- Meer herfst- en winteractiviteiten beschrijven en een plek geven op de verschillende pagina's, in agenda's en in campagnes.
- Winter- en herfstbeelden laten schieten, in samenwerking met betrokken ondernemers en modellen.
- Idem inspiratiefilmpjes maken met het winterse aanbod (varen, fietsen, wandelen, mountainbiken, winterkamperen, winterzemmen etc.)

De content vormt de basis waarop we stapsgewijs ons (nazomer- en winter-) aanbod kunnen uitbreiden en tevens kunnen benutten voor de opgaven dagrecreatieve netwerken en waterrecreatie. Voordeel is dat we binnenkort de nodige voorbereidingen kunnen treffen, zodat komende herfst en winter al content kan worden geproduceerd.

Eigenaarschap project

Het project wordt uitgevoerd door VVV Waterland van Friesland dat de content Frieslandbreed ter beschikking stelt. Het project wordt in samenwerking en overleg met de 'aanjager seizoenverlening' uitgevoerd.

Beoogde project resultaten

- Tien beelden van drie seizoenen (voorjaar, najaar en winter) per 'kansrijk initiatief', zoals benoemd in hoofdstuk 3 (10 x 3 x 9 = 270 beelden)
- Tien beelden per bestaand evenement vb. Uitfestival, winterfietsselfstedentocht + evt. nieuwe evenementen (10 x 5)
- 20 extra 'vrije beelden' per seizoen (60 totaal)
- Diverse informatieve en wervende teksten per 'kansrijk initiatief'.
- Korte inspirerende film per 'kansrijk initiatief', gericht op een niet-zomerse beleving.
- Korte, inspirerende film m.b.t events in combinatie met bestaand cultureel aanbod.

Looptijd en fasering

- Looptijd: 1 jaar
- Fase 1 | Zomer 2021 | Voorbereidingen treffen
- Fase 2 | Najaar 2021 | Verzamelen beelden (foto en film) najaar, schrijven teksten
- Fase 3 | Winter 2021 | Verzamelen beelden (foto en film) winter, schrijven teksten
- Fase 4 | Voorjaar 2022 | Verzamelen laatste beelden, schrijven teksten, monteren video's

Gedurende het project worden verzamelde beelden, waar mogelijk, direct ingezet in hetzelfde seizoen.

CONCEPT

CONCEPT

5/ GASTVRIJ, DE DEUREN OPEN

Het klimaat verandert. Dat heeft veel negatieve gevolgen, maar positief voor de recreatievaart is dat de waterwegen meestal het jaar rond bevaarbaar zijn. Ook de temperaturen in naseizoen, winter en voorjaar zijn het laatste decennium aangenamer en nodigen uit om op pad te gaan.

Onderstaande acties en plannen kunnen niet worden uitgevoerd binnen de huidige financiële mogelijkheden van VVV Waterland van Friesland. Via afzonderlijke projectaanvragen zal VVV Waterland van Friesland deze middelen proberen te verkrijgen.

Gastvrije landrecreatie

Friesland heeft een vijfsterrennetwerk aan fiets- en wandelpaden en -routes. Zo krijgt de provincie bijvoorbeeld, samen met Zeeland, de hoogste waardering van wandelnet. Dat is mooi, maar er blijft nog wel iets te wensen over. Via de opgave dagrecreatieve netwerken werken we bijvoorbeeld aan het verbinden en verrijken van de fiets-, vaar- en wandelroutes zodat ze meer gecombineerd kunnen worden en er een duidelijker link wordt gelegd met wat er in de omgeving te doen en te beleven valt.

Pontjes

In het wandel- en fietsnetwerk, en dan met name in de aansluiting, vervullen pontjes een belangrijke functie. Welgeteld 24 pontjes spelen een sleutelrol in het verbinden van fiets- en wandelroutes. Ze zijn decentraal georganiseerd en worden veelal door vrijwilligers bemenst. Er is geen of weinig afstemming wat betreft vaartijden. Helder is wel dat ze tussen november en april niet van wal steken. Dat is een streep door de rekening van seizoensverlenging en het, ook het buiten het vaarseizoen, verbinden van land en water.

Om hier verandering in te brengen willen VVV Waterland van Friesland en Marrekrite de mogelijkheden van een winterregime en een harmonisatie van vaartijden onderzoeken. Dit onderzoek behelst:

- Het verkrijgen van inzicht in de kosten van het in de vaart houden van pontjes in de pilotfase (2021-2022).
- Meer inzicht krijgen in het potentiële gebruik van pontjes door fietsers en wandelaars in de winter.
- Verkennen welk(e) informatie(materiaal) daarvoor nodig is, inclusief kosten.

Gastvrije waterrecreatie

Ondertussen signaleren we een flinke toename van het aantal watersporters dat zich goed voorbereidt. In 2020 steeg het aantal aanvragen voor vaarbewijzen fors. Normaal gesproken zegt dat iets over de toename van de recreatievaart, zoals de afgelopen zomer al het geval was op het Friese water. Al droeg de pandemie daar ongetwijfeld aan bij. Feit is dat ook de belangstelling voor huur en aankoop van met name motorjachten en sloepen vorig jaar fors is gestegen. Ook nam het aantal jachthavens dat 's winters is geopend toe. Daarnaast gaf 50% van de door ons benaderde bootverhuurders aan dat ze positief staan tegenover verhuur in de winterperiode.

Op deze bemoedigende ontwikkelingen moeten we anticiperen. Op korte termijn kan dat door, samen met koplopers, te kijken of we een pilot Wintervaren kunnen starten. Daarmee doen we ervaringen en contacten op die ons - en ook de andere regio's - de komende jaren van pas zullen komen.

Om optimaal te kunnen profiteren van de seizoensverlenging, en de gastvrijheid naar een hoger niveau te tillen, is tijd nodig en moet aan een aantal (rand)voorwaarden worden voldaan. Een eerste aanzet.

Bruggen

Beperkende factor voor de recreatievaart is dat de bruggen vanaf 1 november tot en met eind maart dicht zijn voor de recreatievaart. Dan is men dus aangewezen op vaarroutes zonder bruggen en routes met voldoende hoge bruggen. Het laatste is natuurlijk afhankelijk van het type boot.

Om hier verandering in te brengen, willen VVV Waterland van Friesland en Marrekrite samen een haalbaarheidsonderzoek uitvoeren dat bestaat uit:

- Het in kaart brengen van de bruggen in Friesland die ook 's winters open kunnen voor waterrecreanten. Te starten met een pilotfase; beperkt aantal bruggen in ZW-Friesland dat komende winter meedraait in de pilot Wintervaren. Uitrol vindt plaats in 2022-2023.

- Inzicht krijgen in de bedieningskosten en de benodigde informatievoorziening tijdens de pilotfase.
- Nadere inventarisatie van bootverhuurders en jachthaveneigenaren die willen participeren.

Gastvrije steden

Waterland van Friesland herbergt zeven van de elf Friese steden. Centra die vanuit hun waterrijke ligging en verleden, maar ook uit cultuurhistorisch oogpunt interessant zijn voor bezoekers. VVV Waterland van Friesland heeft in 2019/2020 een Verhalenroute ontwikkeld die via de website wordt ontsloten. Bezoekers krijgen niet alleen het verhaal van de betreffende stad voorgeschoteld, maar kunnen ook hun stedentrip plannen en zowel overnachtingen als diverse activiteiten boeken.

De Verhalenroute is geënt op het reguliere seizoen. We willen vanuit deze basis ook een wintervariant ontwikkelen. Te beginnen met het uitbreiden van het aantal 'winterproof' stadswandelingen en fysieke informatiepunten.

Stadswandelingen

Eén stad (Sneek) beschikt over een goed ontsloten stadswandeling. We willen dit voor alle steden regelen, gebaseerd op de verhalenroute stedentrip. De zomer- en winterproof wandelingen worden zowel on- als offline ontsloten. Ze zijn verkrijgbaar bij de lokale VVV's en informatiepunten.

Informatiepunten

Bezoekers moeten zich in elke stad welkom voelen. Er moet dus altijd een locatie zijn waar ze terecht kunnen voor informatie en vragen. De VVV's in Sneek, Bolsward (vanaf september) en Joure zijn het gehele jaar geopend. Op de overige plekken is dit niet het geval. VVV Waterland van Friesland wil in de winter van 2020/2021 graag een pilot starten met winteropening van informatiepunten in alle steden (plus Lemmer).

Vanaf het vaarseizoen van 2021 kunnen watersporters 16 bruggen in Fryslân openen met een app. Deze service is een primeur in Nederland. Watersporters kunnen in deze vernieuwde versie hun vaarroute invoeren en ontvangen vervolgens alle informatie die ze onderweg nodig hebben. Ook geeft de app tips geeft over het varen op drukke knooppunten. De app biedt kansen voor het 'wintervaren' en zal mee worden genomen bij de gewenste pilot.

CONCEPT

CONCEPT

WATERLAND
VAN FRIESLAND

Disclaimer

Copyright © 2021,
VVV Waterland van Friesland
Overname van informatie uit
deze publicatie is toegestaan,
mits bronvermelding. Bij het
samenstellen van dit rapport is de
grootste zorgvuldigheid betracht.
VVV Waterland van Friesland is
echter niet aansprakelijk voor enige
direct of indirecte schade als gevolg
van de aangeboden informatie
uit deze publicatie.

Fotografie

ThomasVaer Fotografie,
Tom Goossens en Tim Ricketts

Voor meer informatie

VVV Waterland van Friesland
Telefoon: 0513 - 41 60 30
info@waterlandvanfriesland.nl
www.waterlandvanfriesland.nl

CONCEPT